

معرفی

آخرین به روزرسانی: 1399/08/08

پدافند عامل (Active Defense)

مجموعه اقداماتی که مستلزم رویارویی تن به تن با دشمن و به کارگیری جنگ افزار و تسلیحات بوده و با اجرای آن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی و یا میزان خسارات و تلفات ناشی از حملات دشمن حداکثر می باشد.

پدافند غیرعامل (Passive Defense)

مجموعه اقدام های غیرمسلحانه ای که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدها و اقدامات نظامی دشمن می شود.

و به عبارتی مجموعه اقداماتی که مستلزم به کارگیری جنگ افزار و تسلیحات نبوده و با اجرای آن می توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی، حساس و مهم نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان خسارات و تلفات ناشی از حملات را به حداقل ممکن کاهش داد.

به کلیه اقداماتی و برنامه هایی اطلاق می گردد که بدون بهره گیری از سلاح، به منظور کاهش آسیب پذیری، افزایش پایداری، استمرار خدمات، تسهیل مدیریت بحران و بازدارندگی در مواجهه با تهدید، تهاجم و بحران درمواجهه با تهدیدات غیر فیزیکی یا جنگ های نرم همچون: جنگ فرهنگی، جنگ روانی، جنگ سایبر، جنگ اطلاعاتی و... مطرح است.

در پدافند غیرعامل تمام نهادها، نیروها، سازمان ها، صنایع و حتی مردم عادی می توانند نقش موثری ایفا کنند در حالیکه در پدافند عامل مانند سیستم های صدهوایی و هواپیماهای رهگیر، تنها نیروهای مسلح مسئولیت برعهده دارند.

هر چقدر درجه هشیار مدیریت دفاعی برای بکارگیری پدافند عامل بالا باشد، باز هم دشمن سعی دارد در ساعات نخست تهاجم با وارد کردن ضربات سنگین به مراکز مهم دفاعی و مراکز حساس و حیاتی کشور آسیب برساند و برای این کار پرهزینه ترین ابزار را با قدرت آتش سنگین بکار می گیرد. معمولاً بعد از روزهای اول و تهاجم هوایی، جنگ زمینی آغاز می شود که طی آن زیرساخت های حساس و مهم کشور، با همان دقت اولیه ولی با گستردگی بیشتر مورد تهاجم هوایی قرار می گیرد. در صورتیکه روحیه دفاعی ملت پس از چند هفته حفظ شود، در مرحله بعدی بمباران افراد غیر نظامی آغاز می شود که اکثراً بعنوان خطای نظامی و انمود می گردد. طی این مرحله از تهاجم ایجاب می کند که تمام ساختمانها در مقابل موج انفجار، ترکش و امکان فروپاشی مقاومت نسبی قابل قبولی داشته باشند و در بخش های مناسبی از آنها فضای امن قابل بهره برداری در دسترس باقی بماند.

تهدیدها به دو دسته ی تهدیدهای طبیعی و انسان ساز تقسیم می گردند.

تهدیدهای طبیعی (مانند سیل، زلزله و توفان) مشمول پدافند غیرعامل نیستند، اما تهدیدهای انسان ساز در این حوزه قرار گرفته و خود به سه دسته تقسیم می گردند:

1. تهدیدهای نظامی: شامل تهاجم هوایی، زمینی و دریایی
2. تهدیدهای امنیتی: شامل خرابکاری، بمب گذاری و ...
3. تهدیدهای اتفاقی: شامل آتش سوزی، انفجار مخازن سوخت و یا نشت مواد خطرناک و...

مراکز حیاتی (Vital Centers)

مراکزی که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آن ها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات جدی و مخاطره آمیز در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری سراسری در کشور گردد.

مراکز حساس (Critical Centers)

مراکزی که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آن ها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات قابل توجه در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری منطقه‌ای در کشور گردد.

مراکز مهم (Important Centers)

مراکزی که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آن ها، موجب بروز آسیب و صدمات محدود در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری محلی در کشور گردد.

اصول پدافند غیر عامل عبارتند از :

مکان پابی ، استتار ، اختفا ، پوشش ، پراکندگی ، فریب ، تفرقه و جداسازی ، مقاوم سازی و استحکامات ، اعلام خبر

مکانیابی:

مکانیابی، انتخاب بهترین و مطلوب‌ترین نقطه و محل استقرار است به طوری که پنهان و مخفی نمودن نیروی انسانی، وسایل و تجهیزات و فعالیت‌ها را به بهترین وجه امکان‌پذیر سازد. بنابراین، اگر مکانیابی به خوبی انجام شود، به کارگیری و استفاده از وسایل و ابزار مصنوعی جهت استتار و اختفا ضرورتی پیدا نمی‌کند و یا این ضرورت به حداقل ممکن تقلیل خواهد یافت.

استتار و اختفا (Camouflage and Concealment)

فن و هنری که با استفاده از وسایل طبیعی یا مصنوعی امکان کشف و شناسایی نیروها، تجهیزات و تأسیسات را از دیده‌بانی، تجسس و عکس‌برداری دشمن کاهش داده، مخفی نموده و حفاظت نماید.

استتار، هم‌رنگ سازی با محیط و اختفا، استفاده صحیح از عوارض طبیعی و مصنوعی زمین می‌باشد به طوری که تشخیص هدف توسط دشمن به سختی انجام گرفته و یا با تأخیر انجام پذیرد.

پوشش (Cover)

پوشش، پنهان سازی و حفاظت تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی در برابر دید و تیر دشمن می‌باشد. مهمترین ابزار جهت پوشش تجهیزات و تأسیسات عملیات دود است. که به منظور پنهان کردن هدف از حسگرهای دشمن بکار می‌رود .

از مهمترین اقدامات پوشش در میدان جنگ می‌توان به دفن مین ها، قراردادن تجهیزات در مواضع سرپوشیده و استفاده از پوششهای میدان جنگ مانند دود اشاره کرد.

تفرقه و پراکندگی (Dispersion)

گسترش، باز و پخش نمودن و تمرکز زدایی نیروها، تجهیزات، تأسیسات یا فعالیت‌های خودی، به منظور تقلیل آسیب‌پذیری آن ها در مقابل تهدیدات، به طوری که مجموعه‌ای از آن ها هدف واحدی را تشکیل ندهند.

فریب (Deception)

کلیه اقدامات طراحی شده حيله‌گرانه، که موجب گمراهی و غفلت دشمن در نیل به اطلاعات و محاسبه و برآورد صحیح از توان کمی و کیفی طرف مقابل گردد.

جداسازی (Separation)

جداسازی و جابجایی تجهیزات حساس و ارزشمند قابل حمل از یک نقطه به نقطه دیگر جهت کاهش شناسایی و آسیب پذیری این اهداف.

مقاوم سازی و استحکامات (Fortification)

ایجاد هرگونه حفاظ که در مقابل اصابت مستقیم بمب، راکت، موشک، گلوله، توپخانه، خمپاره و یاترکش آن ها مقاومت نموده، مانع صدمه رسیدن به نفرات و یا تجهیزات گردد .

اعلام خبر (Early Warning)

آگاهی و هشدار به نیروهای خودی مبنی بر این که عملیات تعرضی دشمن نزدیک می باشد، این هشدار که برای آماده شدن است ممکن است چند دقیقه، چند ساعت، چند روز و یا زمانی طولانی تر از آغاز مخاصمات اعلام گردد .

تجهیزات و وسائل اعلام خبر شامل رادار، دیده بانی بصری، آژیر، پیام ها و آگهی های هشدار دهنده از طریق وسایل مختلف از جمله رسانه های گروهی می باشد.

از جمله ملاحظات دیگر پدافند غیر عامل عبارتند از : موانع ، آمایش سرزمینی ، پناهگاه ، و.....

موانع (Barrer)

عبارت است از عارضه طبیعی یا مصنوعی که حرکت نیروهای دشمن یا خودی را کند، متوقف و یا منحرف نماید .

آمایش سرزمینی (Spatial Planning)

نوعی برنامه ریزی راهبردی (استراتژیک) که سعی دارد ارتباط انسان با محیط و فعالیتهايش را مورد مطالعه قرار دهد و مطلوب ترین شکل این ارتباط را به عنوان برنامه های توسعه همه جانبه معرفی نماید .

پناهگاه (Defilade)

حفاظ و پوششی جهت مخفی شدن از دید و مصون ماندن از آتش دشمن با استفاده از مواد طبیعی یا مصنوعی.

تهدیدها Threats:

عوامل یا وضعیتهای برون سازمانی هستند که بر سازمان تأثیر منفی و نامطلوبی دارند (می توانند داشته باشند) یا آن را از انجام وظایف یا مأموریتش باز می دارند (می توانند باز دارند)

فرصتها Opportunities:

عوامل یا وضعیتهای برون سازمانی که بر سازمان اثر مطلوب دارند (می توانند داشته باشند) یا آن را در انجام وظایف یا مأموریتش کمک می کنند (می توانند کمک کنند)(نقطه ضعف می تواند نقطه قوت تلقی شود)

نتیجه بکارگیری اقدامات دفاع غیر عامل:

* کاهش سطوح آسیب پذیری کشور در نتیجه افزایش آستانه شکست

* افزایش قابلیت مدیریت بحران

* افزایش ضریب امنیتی و ایمنی کشور

* افزایش هزینه تجاوز و ضریب بازدارندگی کشور

* افزایش پایداری و تداوم فعالیتها

* کمک به حفظ آرامش عمومی

* ارتقاء آستانه مقاومت مردمی

* بی اثر یا کم اثر سازی عملیتهای دشمن

* ایجاد تردید در متجاوز نسبت به شروع تجاوز

* ارتقاء ضریب امنیت در توسعه پایدار ملی

